

Basisschool Oostham

Zorgplan

'08 - '11

Dit planningsdocument is een samenvatting van alle zorginitiatieven die op het niveau van de school worden genomen om de kinderen, die aan ons zijn toevertrouwd met de beste zorgen te omringen.

Inhoud: **blz**

Zorgcontinuüm

<u>niveau 1: algemene zorg</u>	3
<u>niveau 2: extra zorg</u>	10
<u>niveau 3: speciale zorg</u>	16
<u>niveau 4: bijzondere zorg</u>	18
<u>niveau 5: schooloverstijgende zorg</u>	20

Ouders als participanten

<u>belang van samenwerking en informatiedoorstroming</u>	21

leerlingen als participanten

<u>Leren leren en zelfstandig leren</u>	22

Het GOK-beleid van onze school = onderdeel van het ZORGPLAN

<u>doelstellingen voor een goed gokbeleid</u>	23

Het zorgcontinuüm

Alle zorginitiatieven op school kun je op een continuüm van zorg beschrijven. De elementen op het continuüm zijn hieronder in een bepaalde volgorde geplaatst. **Als je het continuüm in leesvolgorde doorloopt, wordt de zorg meer gericht en specifiek. Dit continuüm maakt het mogelijk de organisatie van het zorgbeleid in kaart te brengen en de verantwoordelijkheden van elk teamlid in verband met het zorgbeleid aan te duiden.** Het is echter niet de bedoeling de zorginitiatieven en de verantwoordelijkheden strikt te scheiden maar ze te onderscheiden. Samen met het leerkrachtteam wordt gezorgd voor een zorgcontinuüm (zorgstroomlijn) waarin de klastitularis de spilfiguur blijft.

algemene zorg ● extra zorg ● speciale zorg ● bijzondere zorg ● schooloverstijgende

Niveau 1: Algemene zorg

Onder algemene zorg (**zorgbreedte**) verstaan we de zorg die iedere leerkracht besteedt om met kwaliteitsonderwijs optimale ontwikkelingskansen te bieden aan alle leerlingen. Bij het uitbouwen van kwaliteitsonderwijs staat preventie centraal. Voorkomen is beter dan genezen! **De leerkracht tracht zijn klas uit te bouwen tot een krachtige leeromgeving** waarin elk kind ongeacht zijn leervermogen, zijn voorkennis, zijn sociale situatie of afkomst, aan zijn trekken komt.

Dat betekent dat elke leerkracht zich probeert te krijgen op de ontwikkeling van zijn leerlingen om hen vervolgens gericht te helpen en te geven wat ze nodig hebben. De leerkracht probeert in te spelen op gewone zorgvragen, wetende dat kinderen ontwikkelen volgens een eigen tempo en eigen ritme.

Hoe onze school dit CONCREET wil realiseren hebben we hieronder uitgeschreven in 11 aandachtspunten, gestoffeerd met voorbeelden uit verschillende klassen.

In onderstaande lijst vinden we voorbeelden die beschreven staan bij één bepaald leerjaar of graad maar dikwijls zijn deze ook terug te vinden in de andere leerjaren.

1. Zorgbreedte willen wij realiseren door:

rekening te houden met **de verschillen tussen de kinderen**, zowel op het vlak van de interesse als op het vlak van hun mogelijkheden

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	- De ene kleuter kan zijn jas al zelf aandoen, de andere niet. - Sommigen kunnen de schaar beter hanteren dan anderen (hulpmiddel: schaar met veersysteem) - Spelletjes met een getal dobbelsteen: voor sommige kinderen gebruikt de juf de getal dobbelsteen 6, voor anderen 4 of nog anderen draaischijf tot 3. - 2,5 jarige kleuters en 3 jarige kleuters gaan anders om met materialen en opdrachten. Bij de jongste kleuters is het veel experimenteren; ze ontdekken veel nieuwe technieken en materialen. De oudere kleuters zijn die fase voorbij en kunnen meer gericht te werk gaan.
2 ^e kleuterklas	-De juf past het aanbod van de materialen aan. <i>vb een kleuter kan een puzzel maken met 40 stukken en een andere kleuter heeft nog hulp nodig bij de puzzel van 10 stukken.</i> -Ook de activiteiten of de thema's kunnen aangepast worden naargelang de interesse van de kleuters. <i>vb. de leidster beslist om het thema "baby's" uit te werken omdat verschillende kleuters van de klas er een broertje of zusje bij hebben gekregen.</i>

3 ^e kleuterklas	Op het vlak van hun mogelijkheden is er een sterk aanbod: • puzzelhoek (makkelijke, moeilijke,...) • kleuters die kunnen lezen: aangepaste boekjes aanbieden • kleuters die graag bouwen: bouwplannen • anderstalige kleuters: gemakkelijke verhalen/prentenboeken aanbieden Vooraf namiddag worden er activiteiten aangeboden volgens interesse.
1 ^e en 2 ^e lj	In de lagere school hebben we het leerstof- jaarklassensysteem waarin we de heterogeniteit (verschillen) tussen de leerlingen trachten op te vangen door op de klassikale instructie een gedifferentieerde verwerking te laten volgen. <i>vb. in de wiskundemethode vind je oefeningen op 3 niveaus: gemakkelijke , oefeningen op het instructieniveau en moeilijke oefeningen.</i>
3 ^e en 4 ^e lj	De leerlingen kunnen binnen het contractwerk in de ‘magtaken’ eigen keuzes bepalen naargelang hun interesses. <i>vb. Een meer talige leerling verkiest een kruiswoordraadsel i.p. v. een rekenraadsel.</i>
5 ^e en 6 ^e lj	- de lln mogen eigen keuzes maken tijdens het contractwerk(bij mag-taken) - differentiatie bij wiskunde (in niveaugroepen), spelling (herhaling-verdieping) -Het leerlingvolgsysteem geeft de beginsituatie aan van elk kind. <i>vb. leerlingen met dyslexie krijgen extra ondersteuning, herhaling/verdieping na oefendictee</i>
lessen bewegings-opvoeding	-toestellen en materialen worden aangepast aan de leeftijd en aan verschillen tussen de kinderen -leerlingen van de lagere school hebben keuzemogelijkheden bij evaluatieproeven -leerlingen hebben regelmatig gelegenheid tot vrije keuze

2. Zorgbreedte willen wij realiseren door:
rekening te houden met **het eigen tempo**, het eigen traject van elk kind om tot ontwikkeling te komen.

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	De meeste kls. zijn zindelijk, maar sommige kls. hebben hier meer tijd voor nodig, we proberen samen met de ouders daaraan te werken, vb. de plastas. De eerste week van de nieuwe kls. hebben ze tijd nodig om de structuur en de gewoontes te leren kennen. We vinden het belangrijk dat we de kleuters TIJD geven om te ontwikkelen.
2 ^e kleuterklas	De kleuters die snel werken en de kleuters die wat trager zijn, worden samen in een groepje gezet indien dit mogelijk is. Zo worden ze niet overroepen door anderen of moeten ze wachten op anderen. Sommige kleuters kunnen zonder uitleg aan hun blad beginnen, anderen hebben veel uitleg nodig. Kleuters die veel tijd nodig hebben om hun boterhammen op te eten, geven we onder de speeltijd al een boterham zodat het middaggebeuren vlotter verloopt.
3 ^e kleuterklas	Een time- timer (klokje waar de kleuter de resterende tijd zelf kan aflezen) wordt gebruikt voor te snelle maar ook voor te trage kleuters. Soms wordt het tempo vertraagd door teveel afleiding van het klasgebeuren. Deze kleuters worden afgezonderd in een rustiger hoekje.
1 ^e en 2 ^e lj	- Bij het contractwerk is ingebouwd rekening gehouden met het eigen tempo van de leerlingen vb de moet- en magtaken en het zelf bepalen aan welke werkblaadjes zij beginnen te werken . - De leerlingen die meer oefening nodig hebben, krijgen extra oefenkansen in contractwerk voor mij alleen, of tijdens de differentiatielessen.

3 ^e en 4 ^e lj	-Er zijn allerhande materialen (rekenkaarten, fiches, tafelkaartjes, extra-oefeningen) voor snellere en tragere leerlingen. -Het vrij lezen (leesboek van bib) is een boeiende activiteit voor vlugge werkers.
5 ^e en 6 ^e lj	- Bij het contractwerk is ingebouwd rekening gehouden met het eigen tempo van leerlingen. <i>vb. de moet- en magtaken en het zelf bepalen aan welke oefeningen zij werken.</i> - Zwakke rekenaars maken alleen de oef. die nodig zijn om de leerstof te kennen. - Leerlingen krijgen langer tijd om hun taak af te werken, ondertussen maken de vlugge lln extra taken(voor andere vakken) - Ondersteunend materiaal wordt aangeboden (tafelkaarten, werkwoordschema...)
lessen bewegings-opvoeding	-loopafstanden worden aangepast aan motorische capaciteiten -lessen zijn gradueel opgebouwd. <i>vb van balvaardigheidsoefeningen naar balsporten</i> -tijdens de zwemlessen wordt gewerkt met niveaugroepen

**3. Zorgbreedte willen wij realiseren door:
de zelfstandigheid van elk kind te ondersteunen zodat hij zijn eigen weg kan gaan.**

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	- jas aan- en uitdoen en soms ook al dichtdoen. - zelfstandig leren zakdoekjes nemen - bij toiletbezoek aansporen om zoveel mogelijk zelf te doen. We trachten om elk kind steeds “een trapje hoger” te krijgen, een stap verder in de ontwikkeling en zelfstandigheid.
2 ^e kleuterklas	We bieden gedurende de hele dag activiteiten aan die zelfstandigheid bevorderen, <i>vb. werken met het keuzebord, elkaar helpen tijdens opruimen, niet geleide activiteiten, jassen aan- en uitdoen,...</i>
3 ^e kleuterklas	De zelfsturing wordt extra getraind. Er worden regelmatig stappenplannen aangeboden waarop de kleuters beroep kunnen doen. Materialen met zelfcontrole worden aangeboden. Gezelschapsspelletjes worden klassikaal aangeleerd en nadien kunnen de kleuters in een kleinere groep deze spelletjes zelfstandig samen spelen.
1 ^e en 2 ^e lj	- De zelfinstructiemethode “beertjes van Meichenbaum” wordt geïntroduceerd en toegepast. <i>vb. beertjes gebruiken bij toepassingen wiskunde of contractwerk</i> - In contractwerk wordt regelmatig zelfcorrectie gebruikt. <i>vb. de leerlingen verbeteren zelf hun gemaakte oefeningen a.h.v. een correctiesleutel.</i>
3 ^e en 4 ^e lj	Het regelmatig inlassen van de nieuwe werkvormen “partnerwerk “ en “groepswerk” bevordert de zelfstandigheid <i>vb. In w.o. lessen wordt vaak groepswerk gebruikt</i>
5 ^e en 6 ^e lj	- Groepswerk W.O. waarbij rollenverdeling gebruikt wordt - Stimuleren van het gebruik van een woordenboek om woorden op te zoeken, atlanten raadplegen, herleidingstabel voor wiskunde, gebruik van Vergeet-mij-nietje om les te leren - stimuleren van het juiste gebruik van de agenda, lessen leren plannen en ook lessen leren leren.
lessen bewegings-opvoeding	-kinderen kunnen jassen, schoenen, turnkledij zelf aan- en uitdoen -verantwoordelijkheid en zelfstandigheid tijdens de speeltijden <i>vb.op de speelplaats is er een beurtroelsysteem voor gebruik van gocarts</i> -bij sportevenementen wordt beroep gedaan op verantwoordelijkheid en zelfstandigheid <i>vb. de aanstelling van kapiteins tijdens het schooltornooi</i>

4. Zorgbreedte willen wij realiseren door:

alle lagen van **de totale persoon van het kind** in het onderwijsaanbod te betrekken zodat elk kind de kans krijgt om zijn eigen talenten te ontwikkelen.

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	De kinderen exploreren en experimenteren met het aanbod rond een bepaald thema. De leidster biedt hier diverse ontwikkelingsaspecten aan zoals een positieve ingesteldheid, emotionele ontwikkeling, denkontwikkeling, enz...
2 ^e kleuterklas	Het aanbod van activiteiten bestrijkt een hele waaier van ontwikkelingsaspecten rond de totale persoonlijkheid. <i>vb. activiteiten rond het muzische, het manuele, bewegingsactiviteiten, denkactiviteiten, talige activiteiten, gesprekken rond gevoelens (bang, boos, blij, verdrietig)</i>
3 ^e kleuterklas	De 3 lagen van de totale persoonlijkheid komen telkens aan bod (positieve ingesteldheid, basiskwaliteiten en specifieke kennis en vaardigheden) <i>vb. de leidster zorgt voor een gevarieerd aanbod van cognitieve (denk-), muzische en sociale activiteiten a.h.v. het ontwikkelingsplan voor kleuters</i>
1 ^e , 2 ^e , 3 ^e en 4 ^e lj	-In alle klassen komen de sociale vaardigheden aan bod a.h.v. de Axenroos. <i>vb. elke maand wordt op school één sociale vaardigheid in de kijker gesteld tijdens de kringgesprekken en activiteiten zodat de leerlingen vertrouwd raken met de 10 belangrijke relatiewijzen</i> -In ons opvoedingsproject hebben we aandacht voor de totale persoonlijkheid (hoofd, hart, handen) <i>vb. Wij vinden alle vakken even belangrijk</i>
5 ^e en 6 ^e lj	De persoonlijkheidsvorming komt aan bod in tal van verschillende lessen. <i>vb lessen sociale vaardigheden, lessen muzische vorming (beeld, muziek, ...), lessen godsdienst</i>
lessen bewegings- opvoeding	-Sportactiviteiten worden niet alleen voorbehouden voor de besten. <i>vb. iedereen is toegelaten en welkom op de naschoolse sportactiviteiten</i> -Positieve ingesteldheid is ook bij bewegingsopvoeding belangrijk. <i>vb de kleuters voelen zich goed bij bewegingsactiviteiten in de sporthal</i>

5. Zorgbreedte willen wij realiseren door:

specifieke aandacht te besteden aan

de **eigenheid van de peuters**

de **ontwikkelingsgerichte voorbereiding van 5-jarigen** op de lagere school

de **basisvoorbereiding van de zesdeklassers** op het secundair onderwijs.

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	-leidsters hebben bijzondere aandacht voor de klasinrichting, gericht op de jongste kleuters. <i>vb in elke klas is een toilet, er is ruimte om veel te bewegen met fietsen, klimrek, glijbaan, ...</i> - leidsters zorgen dat het welbevinden goed zit, proberen aan te voelen hoe ze het beste getroost worden of aangemoedigd worden om open te bloeien.
3 ^e kleuterklas en 1 ^e lj	-De leidster zal bepaalde verplichte activiteiten inlassen, waardoor ze de kans krijgt om o.a. de werkhouding te observeren en vaardigheden extra in te oefenen. <i>vb in het contractwerk worden moetjes ingelast ivm taal-, schrijf-, en rekeninitiatie.</i> -De 5-jarige kleuters doen regelmatig klasoverschrijdende activiteiten samen met het 1 ^e lj. <i>vb samen op herfstwandeling, samen sinterklaas vieren, bij elkaar op bezoek in de klassen (vb. de kindjes van het eerste leerjaar lezen een verhaal voor de kleuters voor in de jeugdboekenweek)</i>

6 ^e lj	-de leerlingen krijgen verschillende leerkrachten voor verschillende vakken. vb 1 lkr geeft wiskunde in beide klassen en 1 lkr geeft er Nederlands -de leerkracht houdt klas- en kringgesprekken rond de overstap. -In het 2^e trim wordt gewerkt met het werkboekje van het CLB “op stap naar ...”. Hier worden de mogelijkheden en richtigen in het secundair onderwijs uitgelegd -Er wordt veel aandacht besteed aan het leren studeren, vooral in de lessen wereldoriëntatie

6. Zorgbreedte willen wij realiseren door:

voldoende aandacht te besteden aan de **positieve ingesteldheid**, een basisvoorwaarde om te komen tot een dynamisch- affectief evenwichtige persoon.

Een positieve ingesteldheid houdt o.a. in: motivatie, nieuwsgierigheid, geborgenheid, veiligheid, gezondheid, een positief zelfbeeld (wereldbeeld)

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	In de eerste kleuterklas komt de aandacht voor de positieve ingesteldheid en het welbevinden van elke kleuter op de eerste plaats. “Nestwarmte” bieden is heel belangrijk. Een kleuter kan zich pas openstellen voor nieuwe dingen (leren) wanneer hij/zij zich goed voelt, dus veel aanmoedigen; jij hebt dat goed gedaan,..... De klaspop Jules vertelt veel en meestal dingen die in de klas gebeuren, hij zorgt er mee voor dat de kleuters zich goed voelen.
2 ^e kleuterklas	We onthalen de kleuters 's morgens op de speelplaats, in de gang, in de klas. Zij krijgen hier de kans om te vertellen, de 'klus' (taakkleuter van de dag) staat de hele dag in de belangstelling. We proberen kleuters te belonen en aan te moedigen verbaal en non verbaal na werkjes, tijdens opruimen, als ze goed op de stippen staan (in de rij onder het afdak), enz....
3 ^e kleuterklas	-Ook hier kan de axenroos met de totemdieren het zelfbeeld van kinderen positief beïnvloeden. <i>vb de bever leert ons te zorgen voor anderen, de poes leert ons om te genieten van alle goede dingen enz...</i> Het kuffelmoment als godsdienstmoment=kringmoment waarbij we over elkaars rug wrijven .We zijn er voor elkaar,helpen elkaar, troosten,.... Vanuit de verbondenheid proberen te werken aan een positieve klassfeer. Positieve kritiek geven: ‘dikke duim’.
1 ^e en 2 ^e lj	-kinderen opvoeden gebeurt best in een positief klimaat. <i>vb positieve gedragingen worden beloond.</i> -een positief zelfbeeld bouwt men niet op ten koste van iemand anders. <i>vb Op het rapport worden geen percenten meer weergegeven om als onderlinge vergelijking gebruikt te worden.</i>
3 ^e en 4 ^e lj	Een positieve benadering is heel belangrijk voor kinderen. <i>vb Geef ze een pluim en ze krijgen vleugels.</i> Motivatie van de kinderen is in de klas een prioriteit. Er heerst een goed klasklimaat als de leerkracht de leerlingen een fijn gevoel geeft van veiligheid. Kinderen kunnen tegen de lkr alles zeggen en ze hebben respect voor elkaar.
5 ^e en 6 ^e lj	In de kringgesprekken peilt de leerkracht naar de manier hoe leerlingen zichzelf, hun omgeving en de wereld zien. <i>vb gesprekken over wat zij belangrijk vinden in het leven (welke waarden).</i>
lessen bewegingsopvoeding	-In bewegingsopvoeding en sport is fair-play een belangrijke waarde. <i>vb. tijdens het schooltornooi wordt een beker fair-play uitgereikt.</i> -In onze school wordt veel belang gehecht aan sport en sportiviteit. <i>vb allerlei sportactiviteiten na de schooluren, actieve speelplaatsen met veel bewegingsmogelijkheden en materialen, een goed uitgeruste sporthal, ...</i>

7. Zorgbreedte willen wij realiseren door:

te handelen vanuit een **ontmoetende leerkrachtenstijl**.

Een ontmoetende leerkrachtenstijl houdt o.a. in:

kinderen respecteren en waarderen in hun eigenheid, actief luisteren en kijken naar kinderen (open communicatie), kinderen zichzelf laten zijn (echtheid), als leerkracht ook echt zijn (authentiek), een responsieve houding aannemen (verklaren, verhelderen, waarderen, signalen ontvangen en er iets mee doen)

voorbeelden

kleuterklassen	Kleuters krijgen de hele dag door kansen om iets te vertellen tegen de juf. De juf luistert en praat met de kleuters. Dit gebeurt op een spontane wijze. De leerkracht probeert te achterhalen indien kleuters met iets zitten en zoekt naar een oplossing. Stillere kleuters proberen we uit hun schelp te lokken door onthaalgesprek in kleine groepjes. Na de speeltijd vragen of alles goed ging of waren er problemen? Ruzies?
1 ^e en 2 ^e lj	-De leerkracht toont interesse voor de leerlingen. <i>vb hij/zij heeft aandacht voor de verhalen, de tekeningen, ... de grote en kleine problemen van de leerlingen.</i> -In het 1 ^e lj wordt elke maandag een onthaalgesprek gehouden zoals in de kleuterklassen.
3 ^e en 4 ^e lj	De leerkracht zorgt dat hij/zij bereikbaar is voor de leerlingen. <i>vb de leerlingen weten dat zij de leerkracht op elk moment kunnen aanspreken bij vragen of problemen, van schoolse aard of andere.</i>
5 ^e en 6 ^e lj	Leerlingen kunnen discreet problemen aankaarten. <i>vb in de klas is een brievenbus of een dagboek waar zij verhalen, vragen en problemen kwijt kunnen. Zij weten dat de leerkracht hier aandacht voor heeft.</i>
lessen bewegings-opvoeding	-kinderen krijgen kansen om te tonen wat ze geleerd hebben bij hun sportclub (aangepaste rekoefeningen, opwarmingsoefeningen enz...) -leerkrachten gaan kinderen aanmoedigen in hun eigen sportclub

8. Zorgbreedte willen wij realiseren door:

- van elk kind het beste te verwachten door **ieder kind als bekwaam** te beschouwen (Elk kind is ergens goed in.)
- **positieve bewoordingen te gebruiken** bij het beschrijven van het kind en etiketten en stereotypen te vermijden.

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	De leerkrachten willen positieve dingen benadrukken, vooral bij oudercontacten. Ook bij MDO's en overgangsbesprekingen is het belangrijk om positief maar toch eerlijk en realistisch te blijven.
2 ^e kleuterklas	-In het volgdoosier worden naast tekorten ook de positieve eigenschappen van de kleuters genoteerd. <i>vb een waardevol aankopingspunt voor hulp en interventie is vertrekken van waar het kind goed in is.</i> -Tijdens MDO's en informele gesprekken tussen leerkrachten vermijden we om te vlug etiketten te plakken.
3 ^e kleuterklas	-De leidster probeert het optimale te halen uit het kennen en het kunnen. <i>vb tijdens het spelen en werken in heterogene groepen kunnen kleuters veel van elkaar leren.</i> -De leidster kript het zelfbeeld van kleuters op. <i>vb heel regelmatig bevestigen wat ze goed doen, wat ze goed kunnen.</i> Talenten van de kleuters regelmatig benadrukken. Iedereen is wel ergens goed in. Axenland: de kritische blik van "Krik" met vooral oog voor wat goed is.

1 ^e en 2 ^e lj	- Regelmatig een pluimpje geven <i>bv. "Dat was een mooie zin. Merlijn, dat is een mooie wolf die jij bij je opstel getekend hebt." "Als we samen oefenen weet ik zeker dat het lukt". "Jij kan het echt wel!" "Dat kan jij goed hé!"</i> - De leerkracht zal bij onaanvaardbaar gedrag, ik-boodschappen geven. <i>vb Ik vind het niet leuk dat je niet naar mij luistert.</i>
3 ^e en 4 ^e lj	De leerkracht wil professioneel werken en tracht vooroordelen te vermijden. <i>vb niet afgaan op een eerste indruk of op verhalen van anderen.</i>
5 ^e en 6 ^e lj	-Op toetsen en rapporten gebruikt de leerkracht zoveel mogelijk positieve bewoordingen. De leerkracht probeert de leerlingen positief te bevestigen en hen duidelijk te maken wat hun sterktes en zwaktes zijn en hen te benaderen zonder vooroordelen.
lessen bewegings-opvoeding	-Sportprestaties in groepsverband (clubverband) worden gewaardeerd. <i>vb bij een prestatie (veldlopen, spel zonder grenzen, ...)wordt er geapplaudiseerd.</i> -Aan stillere, minder motorische kinderen wordt soms een leidersfunctie gegeven (kapitein van de ploeg, opstellen van het materiaal bepalen,...) -Lesdelen worden gevarieerd zodat iedereen aan zijn trekken komt

9. Zorgbreedte willen wij realiseren door:
waardering op te brengen voor de eigen culturele en sociale achtergrond van kinderen.

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	- Aan de hand van verhaaltjes: "anders zijn" betekent niet minderwaardig zijn - Als je anders bent hoor je er ook bij. - De juf ziet ELK kind graag!
2 ^e kleuterklas	Tijdens verhalen, kringgesprekken ,godsdienstige momenten komen er regelmatig andere culturen aan bod. Er is ook aangepast materiaal voorzien bij de kalenders vb kaartjes voor het Suikerfeest, ramadan,.. De kleuters die dit wensen krijgen de kans om te vertellen over hun cultuur.
3 ^e kleuterklas	De leidster heeft aandacht voor de verschillen en de veranderingen in de thuissituatie van kleuters. <i>vb voor gescheiden ouders worden aparte oudercontacten voorzien (als zij dit wensen)</i> <i>Praten over afscheid van papa die naar buitenland gaat voor enkele maanden.</i>
1 ^e en 2 ^e lj	-In de godsdienst- en W.O.methodes is er veel aandacht voor de verschillen in godsdienstige en culturele achtergrond. Tijdens de vasten- en adventsprojecten wordt er veel aandacht geschonken aan de 4 ^e wereld.
3 ^e , 4 ^e , 5 ^e , 6 ^e lj	-Tijdens kringgesprekken rond sociale vaardigheden wordt ingegaan op het unieke van elke mens en het anders-zijn. <i>vb De maand november heeft als thema: Iedereen is anders. De havik zorgt voor een kritische kijk op dit onderwerp.</i> -Kinderen met een andere sociale en/of culturele achtergrond vertellen hun ervaringen tijdens de lessen W.O., godsdienst en taal
lessen bewegings-opvoeding	-Er zijn lessen met spelen uit andere landen voorzien (bola kaki, bantu-jagerspel, katrikken enz... -Tijdens de Ramadan wordt rekening gehouden met moslimkinderen (niet zwemmen, het lopen beperken)

10. Zorgbreedte willen wij realiseren door:

te zorgen voor een **krachtige leeromgeving** voor elk kind (vb door differentiatie, keuzemomenten, duidelijke structuur, positieve verwachtingen, aangepaste materialen, aangename sfeer, nadruk op succeservaringen, hulp en inspraak van ouders, inspraak van kinderen ...)

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	- structuur biedn bij het kiezen van de hoeken (kettingen) - de dagkalender geeft het kind zicht op wat er allemaal gaat gebeuren die dag. - het onthaalmoment zorgt ook voor structuur in het leven van de jonge kleuters.
2 ^e kleuterklas	Structuur is heel belangrijk voor een kind . In de klas, de gang, op de speelplaats, in de hoeken moeten er duidelijke afspraken zijn. Het is ook heel belangrijk dat deze regelmatig worden herhaald. De parallelklassen lopen gelijk qua consequent handelen en afspraken maken. Duidelijkheid en een luisterend oor naar de kleuters èn de ouders toe is belangrijk voor een goede samenwerking.
3 ^e kleuterklas	De leidster zorgt voor een goed contact tussen school en thuis (ouders). vb de heen- en weermappes voor elke kleuter en het valiesje (met liedjes, versjes, voorleesboek) dat wordt meegegeven met de “kleuter van vandaag”
1 ^e en 2 ^e lj	Huiswerk = vast stramien; kinderen en ouders weten wat/wanneer is De lessen W.O. zijn geen papieren onderwijs maar kinderen kunnen ervaringen opdoen in de werkelijke wereld bv. bezoek fruitwinkel, tuingereedschap, boerderij, De leerkracht is er zich van bewust dat een aangename sfeer in de klas het leren bevordert. <i>vb de leerkracht zorgt voor “tussendoortjes” die het werken aangenaam maken; de leeruitstappen zijn tegelijk leerrijk en plezierig.</i>
3 ^e en 4 ^e lj	Bij het afspreken van leefregels voor de klas is de inspraak van de kinderen belangrijk. <i>vb Leerlingen mogen zelf een aantal regels en afspraken opstellen waar iedereen zich kan in vinden.</i>
5 ^e en 6 ^e lj	-Inspraak van kinderen is een geschikt middel om de samenleving op school beter te maken. <i>vb In de leerlingenraad zitten afgevaardigden van het 4^e, 5^e en 6^e lj.</i> - In begin van het schooljaar samen de leefregels voor de klas besproken. Hier wordt duidelijk aangeven wat je van de leerlingen verwacht en waaraan ze zich moeten houden - De leerkracht luistert aandachtig naar de ouders tijdens het oudercontact en is bereikbaar voor de ouders als er problemen zijn.
lessen bewegings-opvoeding	-Er is een vlotte samenwerking met de sportdienst van de gemeente (sportkampen, sportdag, ...) -Er is hulp van zwemmoeders -leerlingen kunnen gebruik maken van veel materiaal in omlopen, waar de leerlingen zelf keuzes kunnen maken. -Er is kindvriendelijk materiaal (wesco-materiaal)

11. Zorgbreedte willen wij realiseren door:

- **goed te observeren** om het kind beter te leren kennen.
- **duidelijke rapportering aan de ouders** met aandacht voor de totale persoon van het kind.

voorbeelden

1 ^e kleuterklas	De leidster neemt tijd om de kleuters te observeren en noteert haar bevindingen in het dossier. Na MDO (bij eventuele problemen) wordt met de ouders contact opgenomen.
2 ^e kleuterklas	Een goede observatie van de kleuter is belangrijk om de ontwikkeling goed te volgen. Hier willen de leidsters extra inspanningen doen. Er zijn tijdens het jaar twee individuele oudercontacten voorzien. Deze worden gemeld in de schoolbrochure en op de maandkalender. Er is ook mogelijkheid om (laagdrempelig) contact met ouders te hebben aan de schoolpoort.
3 ^e kleuterklas	Het kindvolgsysteem is als volgt uitgebouwd : - uitgangspunt de klasscreening i.v.m. welbevinden, betrokkenheid en competenties - interventies worden gezocht om de ontwikkeling verder te stimuleren - vaststellingen en acties worden bijgehouden in het individueel dossier van kind In persoonlijke oudercontacten wordt duidelijk meegedeeld welke de eventuele problemen zijn.
1 ^e en 2 ^e lj	De leerkracht observeert de kinderen in allerlei activiteiten. vb tijdens kringgesprekken, in groepswork, op de speelplaats, tijdens uitstappen, ...Deze observaties helpen om het kind beter te leren kennen. Op het einde van elke week worden de reken-en taalboeken + toetsen mee naar huis gegeven, zodat de ouders zich een beeld kunnen vormen over het kennen en kunnen van de leerlingen . Een hulpplan wordt opgesteld- samen met de ouders- bv. wanneer huiswerk maken thuis een “drama” is.
3 ^e en 4 ^e lj	-De rapportering naar ouders a.h.v. Doelpunt is uitvoerig en duidelijk. <i>vb bij elke toets vinden zij uitleg over het niveau (basis, extra, speciaal, algemeen), het gestelde doel, de resultaten herleid op 10 en het gewenste minimum dat behaald moest worden.</i> - Duidelijke doelen zorgen voor doorzichtigheid en een hulp voor de leerkracht bij het volgen van de leerling. <i>vb Doelpunt wordt gebruikt om te bepalen welke leerlingen (leerlinggroepen) in aanmerking komen voor differentiatie.</i> - een positieve opmerking in de agenda is voor leerling en ouders ook deugddoend!
5 ^e en 6 ^e lj	-Toetsen worden meegegeven zodat ouders zich een beeld kunnen vormen over: inhoud, moeilijkheidsgraad en resultaat van de toets -Op het rapport (Doelpunt) vinden ouders ook observaties over sociale vaardigheden. De school heeft aandacht voor de totale persoon van het kind en wil het hierin begeleiden. <i>vb de maandthema's brengen het aandachtspunt in de kijker, de kinderen krijgen kansen om zich hierin te oefenen en nadien evalueert de leerkracht hoever het kind staat betreffende deze sociale vaardigheden.</i>
lessen bewegings- opvoeding	-De evaluaties bewegingsopvoeding worden mee opgenomen in het rapporteringssysteem (Doelpunt)

Niveau 2: extra zorg

Zorgbreedte en zorgverbreding zijn complementair en overlappen elkaar. De zorgbreedte is het fundament waarop een efficiënte zorgverbreding wordt gebouwd.

Wanneer een zorgbrede aanpak in de klas niet volstaat, dienen we onze zorg te verbreden. Bij die kinderen waar de ontwikkeling anders verloopt dan normaal (trager, sneller) en bij de leerlingen die dreigen kansen te missen, is **extra zorg** noodzakelijk. **Deze extra zorg is vooral preventief gericht. We proberen te voorkomen dat er meer (grotere) problemen ontstaan.**

Een zorgverbredende aanpak is overigens geen éénpersoonszaak, maar een zorg voor het hele team. Het is ook een uitdaging voor het team om zich hierin voortdurend te professionaliseren.

Om vanuit een brede zorg efficiënt te werken, worden er op het niveau van de school een aantal gunstige voorwaarden gecreëerd om een goed lokaal zorgbeleid te realiseren.

Hiervoor zijn natuurlijk extra-middelen en afspraken nodig.

EXTRA MIDDELEN + AANWENDING:

- [2008 -2009](#)
- [2009 -2010](#)
- **2010 -2011**

3. Taken van de zorgcoördinatoren

kleuterschool:

- A) De coördinatie van alle zorginitiatieven op het niveau van de SCHOOL
- voorbereiden en plannen van multidisciplinaire overlegmomenten M.D.O.
  - ondersteunen van het gebruik van een leerlingvolgsysteem.
  - afname van toetsen: Toeters, Kontrabas, Salto
  - organisatie van de contacten met externen (C.L.B.)
  - overgangsbesprekingen 3de kleuterklas –eerste leerjaar.
  - contacten met ouders
- B) Ondersteunen van het handelen van de LEERKRACHT.
- zoeken naar en ondersteunen van interventies
  - helpen bij het zoeken naar differentiatiemateriaal (ontwikkelingsmaterialen, computerprogramma's, werkbladen .....)
  - vervangen van de leerkracht om formeel overleg mogelijk te maken
- C) LEERLING-betrokken taken: EXTRA-ZORG

Lagere school:

- A) De coördinatie van alle zorginitiatieven op het niveau van de SCHOOL
- voorbereiden en plannen van multidisciplinaire overlegmomenten M.D.O.
  - ondersteunen van het gebruik van een leerlingvolgsysteem.
  - organisatie van de contacten met externen, clb, ...
  - overgangsbesprekingen 3de kleuterklas –eerste leerjaar.
  - ondersteunen van gedifferentieerde leertrajecten (differentiatie wiskunde in 2^e tot 5^e lj. en differentiatie spelling in 6^e lj)
  - organiseren van afname AVI-leesniveaus.
- B) Ondersteunen van het handelen van de LEERKRACHT.
- begeleiden van het contractwerk.
  - samenwerken aan het opstellen van een handelingsplan.
  - helpen bij het zoeken naar differentiatiemateriaal (computerprogramma's, werkbladen .....)
  - vervangen vd leerkracht om overleg met CLB mogelijk te maken (zie aanvraaglijst in het leraarslokaal in school 1)
- C) LEERLING-betrokken taken: DIFFERENTIATIE, EXTRA ZORG, SPECIALE ZORG
Zie bij punt 3. Aanpak

Binnen het domein van de “extra-zorg” vinden we **drie belangrijke sleutelwoorden**: een goede **observatie**, **overleg** en een **gerichte aanpak**

1. Goede observatie + rapportering

In de algemene zorg hebben we al benadrukt dat het voor leerkrachten belangrijk is om hun leerlingen goed te observeren om ze beter te leren kennen. Om de ontwikkeling van kinderen zo objectief mogelijk te volgen, registreert de klasleraar de stappen die kinderen in hun ontwikkeling zetten.

De verzamelde gegevens vormen een belangrijke digitale centrale databank om ouders en collega's feedback te geven. Ze zijn bovendien het uitgangspunt voor mogelijke interventies. Zeker de kinderen die aanleiding geven tot enige bezorgdheid dienen systematisch te worden gevolgd.

Op schoolniveau hanteren we observatie-instrumenten (screeningsinstrumenten) om zo een duidelijk zicht te krijgen op de beginsituatie van elk kind.

De klastitularissen zijn verantwoordelijk voor de afname en verwerking van deze observatie-instrumenten. Zij worden hierin bijgestaan door de zorgcoördinatoren.

Lijst van de instrumenten binnen het volgsysteem met gemaakte afspraken:

- **klasscreening welbevinden, betrokkenheid, competenties (kleuters)**
afspraken: *observatie door lkr, voorbereiding van MDO's: één week op voorhand aan ZB*
- **TOETERS en KONTRABAS testen: testen voor 5-jarigen om de basisvoorwaarden voor lezen, schrijven en rekenen te meten**
afspraken: *afname door ZB, verbetering door lkr behalve de raamfig. , score ingeven (computer) door ZB*
- **logopedische screening: om eventuele articulatie- en spraakproblemen vast te stellen (basisschool)**
afspraken: *ZB test kind op vraag van lkr of ouders*
- **Observatiesysteem voor alle kleuterklassen (GOKactie)**
Dit systeem werd i.s.m. alle leidsters en zorgleerkrachten ontwikkeld en heeft als basis de ontwikkelingsdoelen.
  - o Observatie van wiskundige initiatie
  - o Observatie van de taalontwikkeling
  - o Observatie van de motoriek (grote en kleine)
- **LVS (leerlingvolgsysteem) SPELLING: om het spellingniveau per leerjaar te meten (1^e tot 6^e lj)**
afspraken: *B: half september M: februari*
lkr neemt af en verbetert, ZB geeft punten in (computer) en bezorgt de outprint en de analyse aan de lkr
- **LVS TECHNISCH LEZEN: om de leesvorderingen per leerjaar te meten (1^e tot 3^e lj)**
afspraken: *ZB neemt af en verbetert, ZB geeft punten in (computer) en bezorgt de outprint en de analyse aan de lkr*
- **LVS WISKUNDE: om het wiskundepeil per leerjaar te meten (1^e tot 6^e lj;)**
afspraken: *B: half september M: februari*
lkr neemt af en verbetert, ZB geeft punten in (computer) en bezorgt de outprint en de analyse aan de lkr
- **AVI-niveau: om het leestechisch niveau te bepalen (1^e tot 6^e lj)**
afspraken: *afname door ZB*
- **TOETSEN EXTERNE EVALUATIE (interdiocesane proeven): bepaling van het niveau op vlak van wiskunde en Nederlands aan eind van 4^e en 6^e lj**
afspraken: *afname in mei/ juni. Voor lln van het 4^e lj gebeurt dit on line. Voor lln van het 6^e lj nog op papier. De resultaten van de lln van het 6^e lj worden ingevoerd in de databank van VVKBaO Later worden de uitslagen geanalyseerd en besproken (directeur en leerkrachten)*
- **screening van SOCIALE VAARDIGHEDEN: observeren welke vaardigheden verworven zijn en welke nog niet. (1^e tot 6^e lj)**

afspraken: *lkr screent (a.h.v. kijkwijzer) einde van elke maand de sociale vaardigheid van die maand. Directeur vraagt de screenings op aan eind vh schooljaar en analyseert*

- **Volginstrument basisdoelen voor wiskunde**

We maken hier gebruik van het rapporteringsprogramma doelpunt. Zie verder bij afspraken in het SWP '[wiskunde evaluatie basisdoelen](#)'

2. Overleg

Observeren en meten alleen is natuurlijk niet voldoende. Deze observaties en testen dienen goed ontleed en besproken te worden om vanuit deze beginsituatie de beste hulp te bieden aan elk kind.

Binnen onze school bestaan er verschillende overleggroepen:

- **MDO (multi diciplinair overleg)**

Deze overleggroep wordt gevormd door de klastitularis (spilfiguur), de zorgcoördinator, de CLB-medewerker en de directeur. Het MDO komt voor elke klas 3x per jaar samen. Lkr en ZC vullen het digitaal dossier aan vóór het MDO. De directeur stuurt deze gegevens digitaal naar de CLB-medewerkers.

• [planning van MDO's en overlegmomenten i.s.m. CLB \(2008-2009\)](#)

• [Planning van MDO's en overlegmomenten i.s.m. CLB \(2009-2010\)](#)

• [Planning van MDO's en overlegmomenten i.s.m. CLB \(2010-2011\)](#)

De resultaten van observaties, toetsen en testen worden besproken op het MDO en de overlegmomenten. Hier wordt ook bekeken welke de beste stappen (zorginitiatieven) zijn om het kind verder te helpen.

- **Overleg tussen CLB-medewerker en klasleerkracht**

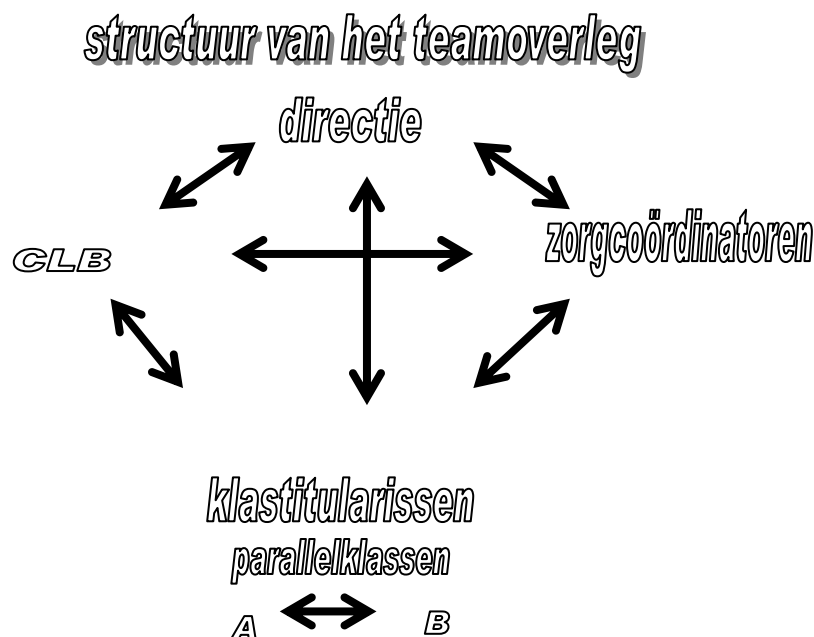
Op regelmatige tijdstippen kan de klasleerkracht overleggen met de CLB-medewerker. De zorgcoördinator neemt dan de klas over (indien nodig). Hier worden de stappen die op het MDO werden voorgesteld, verder uitgewerkt en worden er voorstellen geformuleerd voor gerichte hulp in de klas.

praktisch: regeling via zorgcoördinatoren (mail)

- **Paralleloverleg tussen leerkrachten.**

In onze school hebben we voor elke leeftijdsgroep twee parallelklassen.

Het is belangrijk voor de goede werking dat de paralleleerkrachten regelmatig kunnen overleggen en afspraken kunnen maken. Zowel in de kleuterschool als in de lagere school wordt hier tijd voor vrijgemaakt.

3. Gerichte aanpak

Na de observatie en de analyse van de meetresultaten komt het belangrijkste: hoe pakken we het aan zodat het kind vooruit gaat en er leerwinst uit haalt? Welke zijn de stappen die we zullen ondernemen? Welke basisdoelen willen we met kind bereiken? Welke middelen (werkvormen) hebben hiervoor ter beschikking?

Binnen het luik van de extra-zorg heeft het team een aantal mogelijkheden:

- EXTRA ZORG
  - o afspraken in de kleuterschool
    - [2008-2009](#)
    - [2009-2010](#)
    - 2010 - 2011
  - o afspraken in de lagere school
    - [2008-2009](#)
    - [2009-2010](#) (zie ook in functiebeschrijvingen specifiek deel)
    - 2010-2011
- **differentiatie in contractwerk:**

De werkvorm contractwerk werd in het 1^e niveau (algemene zorg) al regelmatig genoemd. Het is een werkvorm waar het aanbod kan afgestemd worden op het tempo en op het niveau van de leerling. Contractwerk prikkelt het organisatievermogen en het taakbewust werken. Het zelfsturend leren en het nemen van initiatief werkt sterk motiverend. Dit zijn allemaal elementen die het fundamenteel leren sterk kunnen bevorderen.

Samen met de hulp van de zorgcoördinatoren (lagere school), die 2x per week in elke klas aanwezig zijn tijdens de contractwerktijd, heeft de klasleerkracht en de zorgcoördinator de mogelijkheid om met één kind individueel of met een kleinere groep kinderen (4 à 5) apart te werken en te differentiëren (naar beneden = basisleerstof of naar boven = extra leerstof) **Dit noemen we EERSTELIJNSHULP.** Op de werkbrief van het kind wordt deze differentiatie als “taak voor mij alleen” genoteerd en wordt een moet-taak geschrapt. In deze contractwerktijd komen ook de handelingsplannen aan bod. (zie verder bij speciale zorg)
- **niveaudifferentiatie wiskunde in het 2^e, 3^e lj, 4^e en 5^e lj**

Door organisatie en structurele afspraken in het lesrooster (samenwerking tussen parallelleerkrachten en zorgcoördinatoren) komt het team tot 1 gezamenlijke lestijd per week waar 3 groepen niveau-gedifferentieerde wiskundige opdrachten krijgen.

Groepen C = leerlingen die het nog moeilijk hebben met de geziene leerstof.
B = leerlingen die de basisleerstof aankunnen maar toch nog begeleiding nodig hebben
A = leerlingen die geen problemen hebben met de basisleerstof en een extra uitdaging aankunnen

  - o [Afspraken 2008 -2009](#)
  - o [Afspraken 2009 -2010](#)
  - o Afspraken 2010- 2011
- **Aandacht voor de sterkere leerlingen** (“extra-zorg naar boven”)

Tijdens het schooljaar 2009-2010 werd in september een ‘doortoetsing’ georganiseerd bij deze leerlingen die al enkele jaren zeer goede resultaten behaalden op het LVS wiskunde. Bij deze doortoetsing werd in deze groep het LVS wiskunde van MIDDEN schooljaar afgenomen. De leerlingen die hier nog een zeer goede score (A) behaalden krijgen een speciaal individueel traject.

Niveau 3: speciale zorg

Voor een aantal kinderen zullen voorgaande zorgpistes (algemene zorg en extra-zorg) nog niet volstaan. **Die leerlingen hebben behoefte aan een (nog) meer gerichte individuele aanpak.** Dit zijn leerlingen die een **leerachterstand hebben opgebouwd van minimum een half jaar.** Het gezamenlijk overleg (MDO) van klasleraar, zorgcoördinator, CLB-medewerker en directeur brengt de moeilijkheden in kaart en **de ouders worden hiervan op de hoogte gebracht.**

Nu zal getracht worden om met **speciale interventies** de leerling verder te begeleiden en **te remediëren.** In het **handelingsplan** wordt een remediëringstraject uitgestippeld. Sommige interventies kunnen klasintern en andere zullen klasextern worden georganiseerd.

Speciale zorg vanaf 2e tot 6e leerjaar

Zoals hierboven al werd uitgelegd biedt het contractwerk goede differentiatiemogelijkheden. Binnen deze mogelijkheden kan ook **remediëring worden toegepast.**

Soms is het nodig kinderen individueel of in kleine groepjes (2 à 3 lln) klasextern in de speciale zorg te begeleiden. Wanneer uit onderzoek blijkt dat een leerling **hardnekkige problemen heeft met een bepaalde deelvaardigheid** (vb optellen tot 20 of de splitsingen van de getallen) kan deze leerling **intensief** klasextern geremedieerd worden door de zorgcoördinator.. De zorgcoördinator overlegt met de klasleraar over de aanpak en stelt een **handelingsplan** op. Het handelingsplan wordt volgens de principes en afspraken **HANDELINGSPLANNING** opgesteld door de zorgcoördinator. Het hpl wordt dan toegevoegd aan het dossier van elk kind dat in zo'n hpl wordt opgenomen. (de lkr bezorgt het hpl digitaal aan de directeur)

Dit plan wordt systematisch opgebouwd. Deze opbouw bestaat uit het zetten van zo klein mogelijke stapjes. Elk stapje wordt voldoende lang geoefend, herhaald en verinnerlijkt. De leerling zal in een later stadium de aangeleerde stappen niet meer luidop verwoorden maar versneld toepassen en automatiseren.

De zorgcoördinator spreekt met de klasleerkracht ook de frequentie af van deze activiteiten. (min. 2x ½ lestijd per week). Het handelingsplan wordt wel **bepikt in tijd** (een hpl heeft een limiet van 2 mnd, met eventueel nog een verlenging)

De Z.C. brengt de ouders op de hoogte van het te starten zorginitiatief en ouders worden verder op de hoogte gehouden via **het [rapportje 'speciale zorg'](#).**

Na het verstrijken van de limietdatum wordt een evaluatie gemaakt. Elk hpl wordt op het MDO besproken.

Niveau 4: bijzondere zorg

Leermoeilijkheden, leerstoornissen en ontwikkelingsstoornissen

Leren is altijd een samenspel tussen de mogelijkheden van het kind en het aanbod vanuit de omgeving. Niet iedereen is even intelligent of leert alles even vlot. Ook het aanbod van de omgeving is sterk variërend.

Bij het leren van schoolse vaardigheden kunnen zich verschillende problemen voordoen. Leerproblemen kunnen het gevolg zijn van een langdurige afwezigheid, van een verhuis of schoolverandering of van minder goed onderwijs. De oorzaken kunnen ook sterk kindgebonden zijn: een zwakke verstandelijke aanleg, het slecht zien of horen waardoor heel wat informatie verloren gaat of het kind voelt zich gewoon niet goed, het "zit niet goed in zijn vel".

Wanneer de oorzaak van het leerprobleem te wijten is aan omgevingsfactoren, spreken we echter niet van een leerstoornis. We spreken evenmin van een leerstoornis wanneer het probleem te maken heeft met de verstandelijke aanleg van het kind of een lichamelijke handicap. Bij leerstoornissen vermoeden we een biologische oorzaak. De hersenen functioneren op een "andere manier". Het wetenschappelijk onderzoek naar eventuele medische oorzaken van leerstoornissen staat nog in zijn kinderschoenen.

Hier willen we kort ingaan op enkele leerstoornissen (omschrijving) en welke mogelijkheden de school heeft om hiermee om te gaan.

1. Een juiste diagnose

Het stellen van een goede diagnose i.v.m. leer- of ontwikkelingsstoornissen is teamwerk. Het Multi Disciplinair Team (leerkracht, zorgcoördinator, CLB-medewerker, directeur) doet beroep op externen (ouders, logopedist, artsen, revalidatiecentra, ...) Alle betrokkenen informeren elkaar over het kind en gaan ruimer kijken dan alleen maar het probleemgebied zelf. Een goede diagnose sluit zoveel mogelijk oorzaken uit! **De diagnose van een leerstoornis is geen taak van de school.** Leerkrachten en ZC kunnen wel gegevens verzamelen (toetsen, ...) om een goede diagnose mogelijk te maken.

Deze diagnose wordt gesteld door kinderarts, kinderpsychiater, centrum voor leer- en ontwikkelingsstoornissen, centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG) of CLB.

Zowel voor het kind en de ouder als voor de leerkracht is een juiste diagnose dikwijls een geruststelling. De oorzaken van het falen zijn dan gekend. Men weet wat men mag en niet mag verwachten.

Na de diagnose volgt de begeleiding. Het is goed te weten dat er op school al heel wat kan gebeuren zodat de ouders niet altijd een beroep hoeven te doen op naschoolse deskundige hulp. Die stelt het gezin vaak voor organisatorische problemen en is voor de leerling in kwestie extra belastend. De klasleerkracht kan samen met de zorgcoördinator met een goede ondersteuning al heel wat bereiken.

Deze ondersteuning wordt vastgelegd in een handelingsplan met STICORDI-maatregelen. Dit zijn STIMULERENDE, COMPENSERENDE, REMEDIERENDE en DISPENSERENDE maatregelen die elk schooljaar opnieuw worden afgesproken tussen leerkracht, leerling en ouders.

Deze afspraken moeten het mogelijk maken dat bepaalde leerlingen er toch in slagen zich in het gewone onderwijs verder te ontwikkelen. In sommige gevallen moet naar externe hulp gezocht worden. Deze hulp is slechts effectief als ze in nauwe samenwerking met de school plaatsvindt. **De zorgcoördinator is de spilfiguur in de communicatie tussen de school en de buitenschoolse begeleiding.**

2. Opsomming van enkele leer- en ontwikkelingsstoornissen + handelingsplannen

□ Dyslexie

Men spreekt van dyslexie wanneer leerlingen zonder aanwijsbare redenen opvallend veel moeilijkheden ondervinden met lezen en spellen en deze problemen ondanks deskundige hulp niet opgelost geraken. Het lezen verloopt sterk gestoord. Deze kinderen kunnen woorden moeilijk direct herkennen en slagen er niet in diverse leesstrategieën flexibel te gebruiken en te automatiseren. De meeste kinderen met een leesstoornis hebben vaak ook problemen om foutloos te schrijven. Ze slagen er niet in verschillende schrijfstrategieën aan te leren, flexibel toe te passen en te automatiseren. In de literatuur gebruikt men voor deze schrijfstoornis soms de term dysorthografie. Dysorthografie komt echter zelden afzonderlijk voor en gaat meestal gepaard met ernstige leesstoornissen. De term dyslexie duidt dus op zowel hardnekkige lees- en schrijfstoornissen.

[Handelingsplan dyslexie met STICORDI-maatregelen](#)

□ Dyscalculie

Bij dyscalculie zijn er problemen met het verwerken van informatie. Het korttermijngeheugen functioneert niet goed. Er kan maar weinig informatie tegelijk worden vastgehouden en er is voortdurend interferentie en verwarring. De kans dat kennis en werkwijzen goed geïntegreerd worden is kleiner. We zien ook heel frequent problemen met de visuele voorstelling en de ontwikkeling van vaardigheden die beroep doen op ruimte- en tijdsbegrip. Dyslectische kinderen hebben meer kans op rekenproblemen omwille van de automatiseringsmoeilijkheden en het beperkt geheugen. De taalproblemen (gebrekkige actieve of passieve kennis, problemen met lezen, spellen en verwoorden) hebben ook een negatieve invloed op het rekenen. Heel wat rekenbegrippen zijn aanvankelijk taalbegrippen (bv. komt net voor, komt net na, minder, meer, de helft, ...) De symboolzwakte speelt uiteraard ook een rol, zeker in de aanvangsfase.

Handelingsplan dyscalculie met STICORDI-maatregelen

❑ **Aandachtsstoornis (ADD)**

Kinderen die ondanks een adequaat sociaal en emotioneel milieu en los van handicaps niet in staat zijn gedurende een beperkte tijd hun aandacht bij een taak te houden, noemt men aandachtsgestoord.

Als deze kinderen goed begaafd zijn, slagen zij erin op school een deel van de noodzakelijke informatie en kennis te verwerven. Na enkele jaren onderwijs zijn er wel ernstige hiaten in hun basiskennis. Deze leerlingen behalen wisselende resultaten op school. De wisselende resultaten roepen heel wat wrevel op, zowel bij ouders als bij leerkrachten. Zij tonen immers aan dat de leerlingen de leerstof wel begrijpen en wekken daardoor de sterke indruk dat deze kinderen niet gemotiveerd of zelfs onwillig zijn. Deze leerlingen kunnen erg storend zijn in de klas. Zij zitten voortdurend te prutsen, zijn afgeleid, werken niet door en vragen heel veel extra aandacht van de leerkracht.

❑ **Hyperactiviteit (ADHD)**

Een aantal kinderen is overbeweeglijk. Men noemt ze ook wel hyperkinetisch. Deze leerlingen zitten zelden of nooit stil en storen het klasgebeuren. In de meeste gevallen gaat hyperactiviteit samen met aandachtsstoornissen. Door hun gebrek aan concentratie en structuur verliezen zij taken en notities en slagen zij er niet in te integreren wat van hen verwacht wordt.

❑ **Autisme**

Autisme is een ernstige ontwikkelingsstoornis. Kinderen met autisme geven moeilijk betekenis aan prikkels en waarnemingen van buitenaf. Ze zijn beperkt in het leggen en interpreteren van sociale interacties, bovendien kunnen ze moeilijk soepel denken. Die beperkingen leiden vaak voor de ‘buitenstaander’ tot bizar en rigide gedrag.

De problematiek van autisme is moeilijk te onderkennen. Het is een stoornis met vele gezichten. Kinderen met autisme zijn niet herkenbaar aan een zichtbare eigenschap of aan één of ander typisch gedrag. Kenmerken van autisme uiten zich op zeer verschillende wijzen. Daarom spreekt men vaak van een “autisme spectrum”, een reeks van verscheidene kenmerken binnen het gebied van de sociale interactie, communicatie en gedragingen.

Niveau 5: schooloverstijgende zorg

Gelukkig vinden leerlingen met leerproblemen meestal voldoende baat bij de leerhulp in de gewone school. **Voor een aantal kinderen zal de zorg op school echter nog ontoereikend** zijn omwille van zeer specifieke onderwijsbehoeften.

Zelfs in een positief zorgverbredend schoolklimaat blijven de middelen van een gewone school voor de opvang van leerlingen met speciale onderwijsnoden eerder beperkt. Soms beschikt het team niet over de nodige deskundigheid of middelen om een leerling in zijn ontwikkeling te begeleiden. **De school zal samen met ouders en het CLB op zoek gaan naar andere onderwijsoplossingen.** De leerling doorverwijzen naar buitenschoolse hulp, samenwerking met en school voor buitengewoon onderwijs (vb bij GON), of het buitengewoon onderwijs zijn mogelijke alternatieven.

1. Buitenschoolse hulp

Wanneer een kind ondanks alle goede zorgen in de school (specifieke hulp in de klas, gerichte hulp in de zorgklas) en een degelijke ondersteuning thuis nog steeds weinig of geen vorderingen maakt, **kan men overwegen om, naast de extra-zorg op school, buitenschoolse hulp in te schakelen.**

Deze hulp moet wel aan bepaalde criteria voldoen.

- De hulp moet taakgericht zijn: d.w.z. rechtstreeks gericht op het probleem (vb spreken, lezen, schrijven of rekenen)
- De hulp moet in nauwe samenwerking met de school worden verstrekt: de buitenschoolse hulp en de hulp op school moeten op elkaar afgestemd zijn.

- De hulp moet op maat van het kind gesneden zijn d.w.z. afgestemd op de mogelijkheden en beperkingen van het kind.
- De hulp moet planmatig opgezet worden aan de hand van specifieke doelen en ondersteund door het gebruik van goed gekozen materialen en methoden.
- De hulp moet doorzichtig zijn: ouders moeten weten welke hulp er wordt geboden
- De hulp moet evalueerbaar zijn. Er moet na een tijd kunnen nagegaan worden in hoeverre het kind is vooruitgegaan.
- De hulp moet praktisch mogelijk zijn: wordt het kind niet overbelast? Zijn de verplaatsingen haalbaar? Komt de vrijetijdsbesteding niet in het gedrang en is het financieel haalbaar?

Aanbod van buitenschoolse hulp:

- logopedie ([afspraken tussen school en logopedisten](#))
- kinesitherapie
- psycho-motorische therapie
- remedial teaching
- revalidatie-centra
- centrum voor geestelijke gezondheidszorg
- ...

2. Buitengewoon onderwijs

Ouders hebben het moeilijk wanneer ze te horen krijgen dat hun kind met leermoeilijkheden beter kan geholpen worden in het buitengewoon onderwijs. Om twijfels, misverstanden en vooroordelen weg te werken is het belangrijk dat ouders goed ingelicht worden over de mogelijkheden die het buitengewoon onderwijs te bieden heeft. **De CLB-medewerker, de directie, de klasleerkracht en de zorgcoördinator kunnen heel wat steun bieden.**

De manier waarop ouders voorbereid worden is erg belangrijk. Zelfs in de meest gunstige omstandigheden blijven ouders de beslissing om over te stappen naar het buitengewoon onderwijs ontzettend moeilijk vinden. De begeleiding van deze ouders vraagt respect voor hun gevoelens, tijd en een grote professionele vaardigheid.

Het is daarom belangrijk dat de school:

- ouders tijdig en duidelijk informeert over de problemen met het kind
- de ouders regelmatig contacteert
- voldoende tijd neemt voor oudercontacten en moeilijke gesprekken gepland worden op rustige momenten.
- de gesprekken goed worden voorbereid
- handelt als een team: directie, klasleerkracht, zorgcoördinator en de CLB-medewerker zitten op één lijn. **Advies doorverwijzing gebeurt pas na beslissing op een MDO!**
- de problemen voorstelt zoals ze zijn
- de ouders laat aanvoelen dat men het kind niet weg wil omwille van de school zelf, maar omwille van de belangen van het kind
- samen met het CLB een schoolbezoek organiseert of de ouders in contact brengt met ouders die al een kind in het buitengewoon onderwijs hebben.
- contact houdt met B.O. voor opvolging. (de leerling kan nadien mogelijk terugkeren naar het gewoon onderwijs)

GON-projecten

In bepaalde omstandigheden is het mogelijk dat kinderen die doorverwezen worden naar buitengewoon onderwijs, **toch in het gewone onderwijs** kunnen blijven mits ondersteuning van leerkrachten uit het B.O.

We noemen dit geïntegreerd onderwijs of GON.

Praktisch komt het hierop neer dat de leerkracht uit B.O. naargelang het project, een aantal lestijden (meestal 2 lestijden per week) de leerling (en ook de leerkracht) ondersteunt. Dit kan gebeuren door specifieke hulp te bieden in de klas, maar de hulp kan ook klasextern (binnen de school) georganiseerd worden. [Klik hier voor meer info GON-projecten.](#)(vanaf 2006-2007)

De ouders als participanten

De ouders zijn in de opvoeding van hun kinderen de eerste partner van de leerkrachten. Ouders moeten in elke fase van het zorgcontinuüm steeds met hun zorgen op school terecht kunnen. **Voor een zorgzame begeleiding van kinderen is de school aangewezen op een goede samenwerking met ouders.**

Als basis voor de samenwerking tussen ouders en school zijn overleg en een doorzichtige informatie-uitwisseling erg belangrijk. De informatie-uitwisseling heeft betrekking op alle mogelijke informele en formele activiteiten die ouders informeren over de individuele ontwikkeling en mogelijkheden van het kind en over de klas- en schoolwerking in het algemeen.

We geven hier een opsomming van wat op onze school gebruikt wordt als **informatiedoorstroming**:

- open klasdag (einde van de grote vakantie)
- bij inschrijving van nieuwe leerlingen (tijdens het schooljaar)
- informatieavonden (begin september)
- instapcontacten (voor ouders van nieuwe kleuters)
- individuele oudercontacten (tijdens het schooljaar voor ALLE klassen)
- informele gesprekken (dagelijks mogelijk aan de schoolpoort, klasdeur, telefonisch, ...)
- de heen- en weerschriftjes
- de agenda's van de leerlingen
- mededelingen aan ouders over speciale zorg voor hun kind (**zorgmapje**)
- de vergaderingen van de oudervereniging. Op deze vergaderingen zijn altijd enkele leerkrachten aanwezig en de directeur.
- de nieuwsbrieven (met info voor de hele school)
- de infobrochure (bij inschrijving), deze wordt regelmatig aangepast en terug aan ouders bezorgd
- de website van de school (bevat een heleboel foto's van activiteiten en nuttige info)

De kinderen als participanten

De tijd waarin de school dacht dat zij de leerstof bij de leerlingen moest "inpompen" is lang voorbij. Ondertussen weten we dat het welbevinden en betrokkenheid van kinderen de sleutels zijn tot fundamenteel leren.

Ouders en leerlingen overtuigen dat LEREN LEREN meer is dan leren studeren, wordt een belangrijke taak voor de school. **Ouders en leerlingen krijgen tips en afspraken om lessen en huiswerken te begeleiden/ te maken.**

Zie op onze site: [ZELFSTANDIG LEREN. Hoe help ik mijn kind het best met huiswerk.](#)

In onze school besteden we veel energie aan de drie peilers voor zelfstandig leren:

1. Hoe voelt het kind zich op school? In de klas?
2. Is er voldoende motivatie?
3. Hoe staat het met de leerhouding?

Enkele voorbeelden:

1. Om op de hoogte te raken van wat een kind denkt en vindt van onze school (klas) werd een leerlingtevredenheidsonderzoek gehouden. Het volledige onderzoek (in 2003) bevatte 76 vragen. ([klik hier voor dit onderzoek + resultaten](#)). In het schooljaar 05-06 werd een herpeiling gedaan voor 9 vragen uit het eerste onderzoek. ([klik hier voor deze herpeiling](#)) Met de resultaten van deze peiling gingen de lkr in het schooljaar 06-07 aan de slag en speelden de besprekingen door aan de leerlingenraad.
2. Tijdens het schooljaar 2009-2010 zal er een nieuwe bevraging zijn betreffende het welbevinden bij de leerlingen. Zie [GOKACTIE 'welbevinden'](#)

3. In de leerlingenraad kunnen de kinderen mee participeren om ervoor te zorgen dat er een aangename sfeer en leefklimaat heerst op school. De leerlingenraad komt maandelijks samen onder voorzitterschap van de directeur en telkens 2 afgevaardigden van de 4^e, 5^e en 6^e klassen. [Op de website kan je deze verslagen nalezen.](#)
4. In de kleuterklassen wordt het welbevinden en de betrokkenheid als graadmeter gebruikt om de keuters te volgen in hun ontwikkeling.
5. Bij hogerbegaafde leerlingen wordt verrijkingsmateriaal (vb SOMPLEX of andere extra) aangeboden waardoor ook deze kinderen gemotiveerd blijven om te leren.
6. In onze rapportering voor de lagere school werd de observatie van de leerhouding opgenomen en aan ouders meegedeeld.

Het GOK-beleid van onze school

is een onderdeel van ons **ZORGPLAN**

[schoolvisie over brede zorg](#)

Welke zijn onze doelstellingen voor een goed GOK-beleid?

- **Uitbouw van een onderwijs - praktijk (= kwaliteitsbeleid) die rekening houdt met de diversiteit van iedere leerling.**

- Algemene zorg: aandachtspunten [1 \(rekening houden met verschillen\)](#)
[7 \(een ontmoetende leerkrachtenstijl\)](#)
[11 \(goede observatie en rapportering\)](#)
- GOK-acties:
  - [Verfijning van de observatie in de kleuterschool](#)
  - [Zoeken naar werkvormen om meer oefenkansen te creëren in meten en met.rekenen](#)
  - Bevraging 'school in kaart' : opsporen mogelijke onderwijskansarmoede
    - [Vragenlijst \(taalsituatie, woonsituatie, gezinssituatie\)](#)
    - [Resultaten van bevraging en vgl met GOK en ZORG](#)
  -

- **Uitbouw van een krachtige leeromgeving.**

- Algemene zorg: aandachtspunt [10 \(krachtige leeromgeving\)](#)
- zie aanpak binnen het zorgcontinuüm
- GOK-acties:
  - [Ontwikkeling van groei- en leerlijnen in de kleuterschool \(3j, 4j, 5j\)](#)
  - [Aandacht voor de ontwikkeling van de motoriek en lateralisatie](#)
  - [Meer aandacht voor toepassingen in wiskunde](#)
  - [Leerlijnen voor de eindtermen in wereldoriëntatie \(lagere school\)](#)

- **Bevorderen van de leer - en ontwikkelingskansen van kansarme leerlingen. Onderwijsachterstand van kansarme autochtone en allochtone leerlingen proberen wegwerken.**

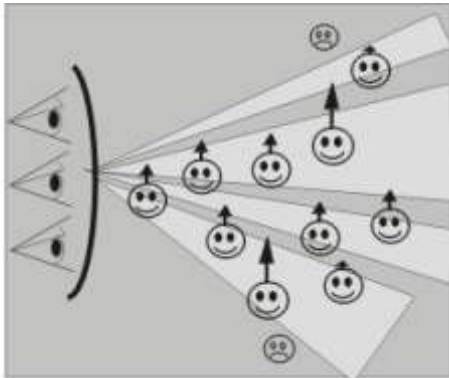
- Algemene zorg: aandachtspunt [4 \(totale persoon betrekken\)](#)
- zie aanpak binnen het zorgcontinuüm
- GOK-acties:
  - [Taalsituatie = mogelijke kansarmoede \(taalontwikkeling bij kleuters\)](#)

● **Vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie**

- Algemene zorg: aandachtspunten [7 \(ontmoetende leerkrachtenstijl hanteren\)](#)
[8 \(kinderen positief benaderen\)](#)
- Axenroos: maandthema's, godsdienstthema's
- GOK-acties:
  - [Welbevinden bij kinderen volgen en verhogen](#)

● **Bijdragen tot de sociale cohesie. Bevorderen van een betere integratie van kansarme autochtone en allochtone leerlingen.**

- Algemene zorg: aandachtspunt [9 \(waardering opbrengen voor culturele achtergrond\)](#)
- Axenroos: maandthema's, godsdienstthema's

Het leerkrachtenteam werkt **samen met de kinderen, de ouders en externe hulpverleners om elk kind op school alle mogelijke kansen te geven** zodat het stap voor stap en **zoveel mogelijk op eigen tempo** kan uitgroeien tot een **volwaardige persoon.**